

Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2016

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår tre motionsyrkanden.

I skrivelsen lämnas en redogörelse för förvaltningen av Allmänna arvsfonden och en redovisning av hur Arvsfondsdelegationen fördelade medel ur fonden under 2016. Vidare redogör regeringen för sin bedömning av Arvsfondsdelegationens verksamhet och utveckling.

I betänkandet finns en reservation (SD).

Behandlade förslag

Skrivelse 2016/17:211 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2016.

Ett yrkande i en följdmotion.

Två yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under 2016	5
Reservation	12
Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under 2016 (SD).....	12
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	13
Skrivelsen	13
Följdmotionen	13
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under 2016

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:22 av Per Ramhorn (SD),

2017/18:2370 av Boriana Åberg (M) och

2017/18:3505 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Carlsson (båda C) samt lägger skrivelse 2016/17:211 till handlingarna.

Reservation (SD)

Stockholm den 26 oktober 2017

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Lennart Axelsson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Mikael Dahlgvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Jenny Petersson (M), Kristina Nilsson (S), Barbro Westerholm (L), Karin Rågsjö (V), Yasmine Larsson (S), Ann-Britt Åsebol (M) och Christina Östberg (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2016/17:211 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2016. Vidare behandlas en motion som har väckts med anledning av skrivelsen och två yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnas en redogörelse för förvaltningen av Allmänna arvsfonden och en redovisning av hur Arvsfondsdelegationen fördelade medel ur fonden under 2016. Vidare redogör regeringen för sin bedömning av Arvsfondsdelegationens verksamhet och utveckling samt analyserar fördelningen av stöd inom de olika verksamhetsområdena. I skrivelsen anges också områden som enligt regeringens mening bör prioriteras vid kommande fördelning av stöd ur Allmänna arvsfonden.

Utskottets överväganden

Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under 2016

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden och om att avskaffa Allmänna arvsfonden. Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna. Jämför reservationen (SD).

Skrivelsen

Allmänna arvsfonden

Allmänna arvsfonden har till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning.

Fonden förvaltas av Kammarkollegiet som en särskild fond. Kammarkollegiets kapitalförvaltning sker i syfte att tillgodose såväl behovet av en god direktavkastning som önskemålet om värdebeständighet. En tiondel av de medel som tillfallit fonden under ett år läggs till fondkapitalet. Återstoden får tillsammans med direktavkastning delas ut av Arvsfondsdelegationen.

Regeringen redovisar årligen förvaltningen av Allmänna arvsfonden och fördelningen av stöd ur fonden till riksdagen. Regeringen anger även inriktning och prioriteringar för Arvsfondsdelegationens verksamhet.

Förvaltning av Allmänna arvsfonden

Under 2016 kom det in drygt 630 miljoner kronor till Allmänna arvsfonden. Det är en ökning med 106 miljoner kronor jämfört med 2015 och den högsta volymen i Allmänna arvsfondens historia.

Allmänna arvsfondens bokförda värde uppgick den 31 december 2016 till 4 784 miljoner kronor, en minskning med 178 miljoner kronor. Sedan 2016 beslutar Arvsfondsdelegationen om projektmedel för tre år i taget i stället för ett år i taget. På grund av denna förändring är fondens skulder relativt sett högre för 2016.

Totalt fanns vid årsskiftet 2016/17 ett belopp som uppgick till 1 037 miljoner kronor tillgängligt för Arvsfondsdelegationen att fatta beslut om under 2017. Året innan var motsvarande belopp 1 416 miljoner kronor.

Fondens tillgångar är placerade i andelar i Kammarkollegiets svenska respektive utländska aktiekonsortier samt aktieindex-, företagsobligations- och räntekonsortier. Därutöver placeras en mindre del i alternativa externt förvaltade investeringsfonder (fastighetsfonder).

Mätt som andel av beslutade projektmedel uppgick driftskostnaderna för Arvsfondsdelegationen under 2016 till knappt 5,2 procent.

Fördelning av stöd ur Allmänna arvsfonden 2016

Stöd ur Allmänna arvsfonden ska främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för fondens tre målgrupper: barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. I första hand ska stöd ur fonden lämnas till verksamhet som är nyskapande och utvecklande. Stöd får också, om det bedöms som särskilt angeläget, lämnas till anläggningar, lokaler och utrustning.

Under 2016 fördelades knappt 734 miljoner kronor till projekt efter beslut av Arvsfondsdelegationen. Det är en ökning med drygt 14 procent jämfört med året innan och den högsta summan i Allmänna arvsfondens historia. Av dessa medel utgör 148 miljoner kronor lokalstöd och 586 miljoner kronor projektstöd.

Nästan 71 procent (519 miljoner kronor) av de medel som beslutades under 2016 gick till lokala och regionala projekt. Resterande medel gick till nationella projekt. Av de beviljade projekten är 76 procent (330 stycken) av lokal eller regional natur, medan resterande projekt är nationella. I likhet med de senaste åren fick projekt i samtliga län bifall under året.

Kontroll av medelsanvändningen ur Allmänna arvsfonden

För att stärka den interna styrningen och kontrollen inrättades 2012 en controllerfunktion. De övergripande arbetsuppgifterna är att stödja de organisationer som fått stöd ur Allmänna arvsfonden samt stödja kanslifunktionens handläggare i frågor som rör projektens ekonomiska budgetering och redovisning. Controllerfunktionen fortsatte under 2016 arbetet med att utforma rutiner för verksamheten samt genomförde operativt intern och extern kontroll av medelsanvändningen. Under 2016 granskades samtliga budgetar för alla nya projekt och 45 kontrollbesök utfördes för att på plats hos projekten granska att de utbetalade arvsfondsmedlen använts på ett riktigt och effektivt sätt.

En kontroll av ansökande organisationer och de tänkta projekten görs även av handläggarna vid beredningen av inkommande ansökningar. Vidare utför handläggarna kontroll av projektmedlens användning genom att ha en tät dialog med projekten, följa projekten på webbplatsen och genomföra projektbesök på plats. Under 2016 genomfördes platsbesök hos 137 projekt runt om i landet.

I skrivelsen redovisas att ett internt arbete med att utveckla en vision för verksamheten har slutförts under 2017. För att projekten ska bidra till att visionen uppnås har även en demokratisk värdegrund formulerats som ska präglade projekten.

Regeringens prioriterade områden

Under 2016 gick drygt 728 miljoner kronor av beslutade medel till projekt inom de av regeringen prioriterade områdena. Det motsvarar 99 procent av de medel som Arvsfondsdelegationen beslutade om under året. Vidare var 432 projekt som beslutades under 2016 inom de prioriterade områdena. Det motsvarar 99 procent av samtliga projekt. I skrivelsen påpekas att de prioriterade områdena har en både bred och övergripande inriktning.

Kommunikation, uppföljning och utvärdering

När det gäller kommunikation har webbplatsen arvsfonden.se fått ett tydligare syfte att vara navet för den som vill veta mer om verksamheten. Webbplatsen har även utvecklats för att bli mer coachande och stödjande. Vidare har Allmänna arvsfonden flyttat sina sociala nätverk till redan befintliga nätverk, som Facebook och Twitter, med resultatet att besöksstatistiken har ökat markant.

I fråga om de utvärderingar som Arvsfondsdelegationen initierar spänner dessa över ett vitt fält och omfattar både pågående projekt och projekt som genomfördes för flera år sedan. Sedan 2006 har Arvsfondsdelegationen redovisat resultat från 48 utvärderingar och kategoriserat 1 350 slutredovisningar. Utvärderingarna visar att de erfarenheter och kunskaper som det civila samhällets organisationer genererar i stor utsträckning tas till vara både i organisationer och offentlig sektor och i forskarvärlden samt att projekten utvecklar metoder och verksamheter som kommer Allmänna arvsfondens tre målgrupper till godo.

Organisationer och föreningar som beviljas medel ur Allmänna arvsfonden ska efter varje avslutat projektår lämna in en redovisning av projektet. De avslutade projektens slutredovisningar granskas särskilt. Syftet med granskningen är inte att bedöma om projekten är bra eller dåliga, utan att ge kunskap om under vilka förutsättningar Allmänna arvsfondens pengar lämnar spår. Under 2016 slutredovisades och kategoriserades totalt 104 projektstöd. Uppföljningen visar att 56 procent av projektens verksamhet lever vidare i någon form. I huvudsak framträder följande tre bidragande faktorer till i vilken utsträckning en organisation lyckas genomföra sitt projekt så att erfarenheter och kunskaper tas till vara:

- projektförankring, både inom den egna organisationen och externt
- dokumentation
- tid.

För närvarande ingår drygt 80 projekt i pågående utvärderingar. Målgruppen för utvärderingarna är främst myndigheter och organisationer som är verk-samma inom det aktuella området.

Regeringens bedömning av Arvsfondsdelegationens verksamhet och utveckling

I och med att Allmänna arvsfondens verksamhet består i att förvalta arv efter personer som saknar arvsberättigade släktingar och att bevilja stöd ur fonden konstaterar regeringen att höga krav bör ställas på transparens, rättssäkerhet och opartiskhet.

Regeringen välkomnar det interna visionsarbetet som med en tydlig värdegrund bidrar till att minska risken för att organisationer som inte delar eller verkar för demokratiska värderingar får stöd ur fonden. Regeringen betonar att det är betydelsefullt att värdegrunden också får genomslag i praktiken.

Regeringen anser även att det är angeläget att arbetet med att förstärka den interna styrningen och kontrollen och att effektivisera handläggningen fortsätter. De administrativa kostnaderna för fonden ska vara välmotiverade och hållas på en rimlig nivå.

Vidare anføres att det är av stor vikt att reglerna för redovisningen av förvaltningen av Allmänna arvsfonden är tydliga, och regeringen avser att förtydliga regelverket i det avseendet.

Regeringen ser positivt på de insatser som gjorts för att stärka den externa kommunikationen och betonar vikten av att den verksamheten vidareutvecklas. Det är viktigt att kunna nå ut till samtliga målgrupper och till organisationer i hela landet samt att sprida erfarenheter och kunskap från projekten. Det konstateras även att det är positivt att över hälften av projekten lever vidare efter att projektmedlen är avslutade.

Sammantaget anser regeringen att medlen fördelats på ett väl genomfört sätt och i enlighet med Allmänna arvsfondens ändamål och de prioriterade områdena. Regeringen anför att den kommer att invänta den beslutade översynen av regelverket för Allmänna arvsfonden samt den myndighetsanalys av Arvsfondsdelegationen som pågår och därefter återkomma med bedömningar om verksamhetens utveckling och inriktning.

Inriktning och prioriterade områden 2017

Regeringen har identifierat tolv områden som bör prioriteras vid Arvsfondsdelegationens medelsfördelning. De områden som bör prioriteras är projekt som syftar till att

- stärka barnets rättigheter
- öka delaktigheten och stärka demokratin
- förebygga våld, mobbning och trakasserier
- främja ett starkt föräldraskap
- främja psykisk och fysisk hälsa
- öka delaktigheten i kulturlivet
- främja etableringen på arbetsmarknaden
- stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning
- stärka förutsättningarna för nyanländas mottagande och etablering
- öka jämställdhet och jämlikhet

- öka delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättningar
- stärka inflytandet för barn och unga.

Utöver dessa områden bör enligt regeringen medel liksom tidigare kunna ges till utvecklingsprojekt inom områden som i dag inte kan förutses.

Motionerna

I motion 2017/18:22 av Per Ramhorn (SD) begärs ett tillkännagivande om att Allmänna arvsfonden aktivt ska arbeta för att säkerställa att de organisationer som får medel från fonden inte har några kopplingar till terrorism eller samarbetar med andra organisationer eller personer som på något sätt främjar terrorism.

I motion 2017/18:2370 av Boriana Åberg (M) begärs ett tillkännagivande om att avskaffa Allmänna arvsfonden. Enligt motionären har Allmänna arvsfonden spelat ut sin roll och bör därför avskaffas.

I motion 2017/18:3505 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Carlsson (båda C) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda ändringar i lagen som styr Allmänna arvsfondens utdelning. Motionärerna anser att reglerna bör ändras så att minst 20 procent av de medel som kommit in till Allmänna arvsfonden återgår till donatorns hem- eller grannkommuner för samma ändamål som i övrigt föreskrivs för fonden.

Gällande rätt

Enligt 5 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden har fonden till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder. Av 6 § framgår att stöd ur fonden i första hand ska lämnas till verksamhet som är nyskapande och utvecklande. Sådant stöd får också, om det bedöms som särskilt angeläget, lämnas till anläggningar, lokaler och utrustning. Enligt 7 § får stöd lämnas till organisationer som bedriver ideell verksamhet. Om det finns särskilda skäl får stöd till verksamhet som är nyskapande och utvecklande även lämnas till en offentlig huvudman.

Arvsfondsdelegationen ska enligt 7 a § ha en samlad strategi för uppföljning och utvärdering av beviljade stöd. Vid större utvärderingar ska, om det inte finns särskilda skäl, vetenskaplig expertis anlitas.

Den som beviljas stöd ur fonden ska enligt 11 § föreläggas att inom viss tid efter mottagandet av medlen skriftligen redovisa hur medlen har använts och på begäran lämna det underlag som behövs för granskningen av redovisningen. Av 12 § framgår att stöd ur fonden i vissa fall ska betalas tillbaka.

Enligt 10 § förordningen (2004:484) om Allmänna arvsfonden ska en ansökan om stöd ur fonden innehålla en beskrivning av det ändamål för vilket stöd söks, en ekonomisk kalkyl, tid och plats för genomförandet och en plan för dokumentation av projektet.

Kompletterande uppgifter

Regeringen beslutade i juni 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över och analysera vissa frågor som rör Allmänna arvsfondens verksamhet (dir. 2017:68). Syftet med översynen är att säkerställa att Allmänna arvsfondens medel används för den verksamhet som de är avsedda för samt att medlen hanteras och redovisas transparent, rättssäkert och opartiskt. Utredaren ska bl.a. föreslå hur ett villkor kan utformas som säkerställer att enbart organisationer som i sin verksamhet respekterar värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle kan få stöd, analysera kriterierna för stöd, överväga frågor om arvsavstående samt se över vissa administrativa frågor. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2018.

Vidare gav regeringen i juni 2017 Statskontoret i uppdrag att genomföra en myndighetsanalys av Arvsfondsdelegationen (S2017/03607/FST). Syftet med analysen är att se till att Arvsfondsdelegationens verksamhet är transparent, rättssäker och opartisk. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2017.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade ett likalydande yrkande som i motion 2017/18:22 i betänkande 2016/17:SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2015 (skr. 2015/16:190). Utskottet avstyrkte motionen och anförde att nuvarande regelverk var tillräckligt när det gäller kontroll och uppföljning av de medel som delas ut. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:33).

I betänkande 2016/17:SoU2 behandlades även ett yrkande om regionalisering av Allmänna arvsfonden. Utskottet avstyrkte motionen och anförde att det framgick av regeringens skrivelse att knappt 60 procent av de medel som fördelades under 2015 gick till lokala och regionala projekt och att 65 procent av de beviljade projekten var av lokal eller regional natur. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:33).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att Allmänna arvsfondens medel fördelats på ett väl genomfört sätt och i enlighet med fondens ändamål och de prioriterade områdena. Av regeringens skrivelse framgår att nästan 71 procent av de medel som fördelades under 2016 gick till lokala och regionala projekt och att 76 procent av de beviljade projekten var av lokal eller regional natur. Mot den bakgrunden finner utskottet inte skäl att ta något initiativ med anledning av motion 2017/18:3505 (C). Motionen avstyrks.

När det gäller kontroll och uppföljning av de medel som fördelas anser utskottet att nuvarande regelverk är tillräckligt. Utskottet noterar även att det pågår en översyn av regelverket för Allmänna arvsfonden. I uppdraget ingår

bl.a. att föreslå hur ett villkor kan utformas som säkerställer att enbart organisationer som i sin verksamhet respekterar värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle kan få stöd. Med det anförda finner utskottet att motion 2017/18:22 (SD) bör avslås.

I motion 2017/18:2370 (M) begärs ett tillkännagivande om att avskaffa Allmänna arvsfonden. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom detta krav utan avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservation

Fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under 2016 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:22 av Per Ramhorn (SD),

avslår motionerna

2017/18:2370 av Boriana Åberg (M) och

2017/18:3505 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Qarlsson (båda C) samt lägger skrivelse 2016/17:211 till handlingarna.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att de medel som Allmänna arvsfonden delar ut används i enlighet med de riktlinjer som finns för arvsfonden. Det är många organisationer som får medel från Allmänna arvsfonden, och dessa kan ha kopplingar till såväl olika trosyttringar som andra länder. Det är därför mycket viktigt att man aktivt arbetar för att säkerställa att de medel som delas ut inte riskerar att på något sätt gynna någon form av terrorism eller annan extrem verksamhet som skulle kunna skada Sverige.

När man granskar vad medlen används till är det därför viktigt att Allmänna arvsfonden även har detta perspektiv i åtanke och aktivt granskar organisationernas eventuella kopplingar till terrorism.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2016/17:211 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2016.

Följdmotionen

2017/18:22 av Per Ramhorn (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Allmänna arvsfonden ska arbeta aktivt för att säkerställa att de organisationer som får medel från fonden inte har några kopplingar till terrorism eller samarbetar med andra organisationer eller personer som på något sätt främjar terrorism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:2370 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa Allmänna arvsfonden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3505 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Carlsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda ändringar i bestämmelserna i den lag som styr Allmänna arvsfondens utdelning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.